

СУГЕСТИВНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 811.161.2:81'42

DOI: [https://doi.org/10.17721/um/55\(2025\).256-293](https://doi.org/10.17721/um/55(2025).256-293)

Тарас ГОЛОТА, асп.

ORCID ID: 0009-0009-4767-0937

e-mail: taras.holota@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Київ, Україна

ТЕКСТИ, ЩО ГОТУВАЛИ АГРЕСНО: МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВОРОГІВ УКРАЇНИ

Вступ. Упродовж останніх десятиліть в інформаційному просторі України активно функціонували тексти політичних діячів, що використовували мовні інструменти прихованого впливу з метою трансформації суспільної свідомості. Особливої уваги заслуговують публікації в. медведчука, в. януковича та д. табачника, створені в період 1999–2008 рр., оскільки саме вони становили ідеологічну базу для формування антиукраїнських наративів, які згодом використовувались під час інформаційної агресії росії проти України.

Методи. Дібраний матеріал охоплює три тексти: “Україна: актуальні питання розвитку суспільства, держави і права” (1999) в. медведчука, “... І рік при владі” (2007) в. януковича та “Україна в НАТО чи НАТО в Україні” (2008) д. табачника. Застосовано лінгвокогнітивний аналіз, дискурсивно-прагматичний підхід і якісний контент-аналіз для виявлення типових стратегій мовної маніпуляції.

Результати. Установлено системне використання сугестивних прийомів, емоційного фреймування, апеляції до історичної травми, страху та бачення зовнішнього ворога. Застосовано метафоризацію, дихотомії, узагальнення, риторичні запитання, апеляції до авторитету, нормативні твердження, дисфемізми щодо опонентів, глорифікацію політичних союзів і концептів.

Виявлено, що тексти спрямовані на створення у реципієнта ефекту безальтернативності запропонованих позицій, послаблення критичного мислення та стимулювання підтримки певного ідеологічного напрямку. Типовою є стратегія легітимізації через формули об'єктивності та абстрактні номінації. У багатьох випадках

спостерігаємо штучне фреймування реальності, що формує викривлену картину соціально-політичних процесів.

Висновки. Досліджені публікації демонструють наявність сталих патернів інформаційного впливу, які, функціонуючи ще до відкритої агресії рф, виконували підготовчу функцію для сприйняття ворожих наративів. Результати підтверджують потребу в подальшому вивченні внутрішніх джерел інформаційної деградації та розробленні механізмів розпізнавання лінгвоманіпулятивного впливу в публічному дискурсі.

Ключові слова: мовна маніпуляція в друкованих текстах, мовні інструменти маніпуляції, вербалізація страху.

Вступ

Повномасштабна російсько-українська війна, розпочата у лютому 2022-го р., супроводжується безпрецедентною інформаційною агресією. Проте навіть до початку війни у 2014-му р. дезінформаційні кампанії були не рідкістю. Актуальність цієї теми обумовлена необхідністю досліджувати як медійні, так і друковані тексти, які перетворилися на інформаційну зброю ворога, який десятками років після розпаду СРСР готував ґрунт для повномасштабних воєнних дій. Зокрема, цей процес відбувається через тексти, які виконують роль ідеологічного підготування насильства. Так, напередодні вторгнення Кремль розгорнув активну дезінформаційну кампанію, що включала масоване тиражування дезінформаційних наративів з метою виправдати майбутні військові дії, замаскувати їхнє підготування та заперечити відповідальність за розв'язання конфлікту [Digital Forensic Research Lab, 2024]. Унаслідок цього інформаційного впливу у свідомості частини аудиторії могли сформуватися викривлені уявлення, що слугували виправданням агресії. Наприклад, російська пропаганда ставила під сумнів саме право України на існування, тавруючи українське керівництво як “неонацистський режим” і безпідставно звинувачуючи у “геноциді російськомовних”, що триває й у 2025-му р.

Із початку вторгнення Росія веде масштабну багатоканальну кампанію дезінформації, спрямовану на підлив суспільної стійкості України, консолідацію підтримки війни всередині РФ і

послаблення міжнародної допомоги Україні [Helmus, Holynska, 2024]. Фактичні відомості засвідчують безпрецедентний розмах та інтенсивність цих маніпулятивних стратегій. За підрахунками дослідників DebunkEU.org, лише протягом 2021-го р. Кремль виділив близько 1,5 млрд дол. (115 млрд рублів) на фінансування пропагандистських медіа, а в перші місяці 2022-го витрати на інформаційну кампанію зросли втричі [Polskie Radio, 2022]. Автори дослідження зазначають, що “пропаганда в росії досягла рівня, небаченого з часів сталінського Радянського Союзу” [Polskie Radio, 2022].

Значну загрозу інформаційному суверенітету України становлять не лише зовнішні, але й внутрішні агенти впливу, які задовго до початку повномасштабної агресії здійснювали системну підривну діяльність. Ідеться, зокрема, про в. медведчука, в. януковича та д. табачника. Їхні публічні тексти та політичні виступи вирізнялись активним застосуванням сугестивної риторики, емоційного маркування, імпліцитних апеляцій до колективної провини й історичної травми. Як буде показано далі у статті, ці автори систематично вдавалися до створення фальшивих дихотомій (наприклад, ДЕРЖАВА – СУСПІЛЬСТВО, НАРОД – ЕЛІТА), апелювали до СТРАХУ перед ХАОСОМ і втратою державності, послуговувалися дисфемізмами щодо опонентів і, навпаки, возвеличували певні політичні сили або ідеології. Загроза в цьому випадку полягає в тому, що подібні риторичні практики формують однозначне, емоційно забарвлене бачення політичної ситуації. Вони мали на меті не стільки інформування, скільки нав’язування певної концептуальної картини світу, де альтернативна думка стигматизована, а критичне мислення нівельоване. Із огляду на послідовність і масштаб такого мовного впливу тексти згаданих осіб варто розглядати як важливий складник ідеологічного підготування до агресії, здійснюваного антиукраїнськими діями України зсередини.

Активне застосування цих та інших маніпулятивних стратегій становить пряму загрозу інформаційній безпеці й вимагає ретельного лінгвістичного аналізу. Усебічне дослідження мовних стратегій маніпуляції, використовуваних у ворожому дискурсі, є необхідним кроком для посилення інформаційної

безпеки держави і підвищення стійкості суспільства перед дезінформаційними атаками.

Методи

Тексти в. медведчука, в. януковича та д. табачника залишаються недостатньо вивченими саме в аспекті мовної маніпуляції попри активні спроби цих авторів уплинути на формування суспільної думки в Україні. Особливо бракує досліджень, які розглядали би ці тексти як елементи внутрішньої інформаційної агресії, що готувала суспільну свідомість до прийняття ворожих ідеологем. У межах дослідження здійснено лінгвокогнітивний аналіз текстів, доповнений прагматичним розглядом маніпулятивних стратегій із урахуванням їхньої риторичної функціональності. Оскільки значну роль у впливі на свідомість відіграють не лише мовні засоби, а й контекстуальні, культурно-історичні та соціопсихологічні чинники, до уваги також узято екстралінгвальні детермінанти. Основними методами стали якісний контент-аналіз, лінгвокогнітивна реконструкція та дискурсивний аналіз, що дозволили визначити типові патерни мовної маніпуляції в антиукраїнському публічному дискурсі.

Мета статті – дослідити мовні стратегії та когнітивні механізми, використовувані в текстах антиукраїнських політичних діячів (зокрема в. медведчука, в. януковича та д. табачника), зосереджуючись на маніпулятивних прийомах і вербальних способах легітимізації ворожих наративів.

Результати

Корпус текстів для дослідження відображає концептуальне й дискурсивне тло, у якому формувалися ключові антиукраїнські наративи кінця 1990–2000-х рр. Публікації в. медведчука, д. табачника та в. януковича становлять особливу наукову цінність як зразки політичного дискурсу, використововуваного для систематичного формування викривленого образу української ДЕРЖАВНОСТІ, делегітимізації євроатлантичного курсу, просування ідеї “зовнішнього управління” та вербалізації концепту ВНУТРІШНЬОГО ВОРОГА. Саме в ці роки відбувалося нарощування риторичного потенціалу проросійських сил в Україні,

що уможливило пізнішу мобілізацію суспільної свідомості в контексті російської агресії. Аналіз текстів “Україна: актуальні питання розвитку суспільства, держави і права” (1999) (понад 45 000 слововживань) дозволяє простежити ранні механізми сугестивного впливу з боку в. медведчука, зокрема через апеляцію до уявної історичної кривди, дисфемізацію опонентів, легітимізацію “сильної держави” за російським зразком. Публікація в. януковича “...І рік при владі” (2007) (понад 40 000 слововживань) репрезентує спробу виправдати політику централізації влади шляхом гіперболізації ХАОСУ попередніх років і використання оцінної риторики для формування позитивного бачення уряду. У тексті д. табачника “Україна в НАТО чи НАТО в Україні” (2008) (понад 4 800 слововживань) простежуємо маніпулятивну репрезентацію західних інституцій як загрози, що резонувала з кремлівськими наративами. Аналіз цих публікацій у ретроспективі дає змогу виявити еволюцію дискурсивних стратегій внутрішніх агентів впливу, які закладали підвалини подальшої інформаційної агресії з боку РФ.

1. Дослідження тексту в. медведчука “Україна: актуальні питання розвитку суспільства, держави і права” виявило систематичне використання МАНІПУЛЯТИВНИХ мовних прийомів, спрямованих на формування ОДНОЗНАЧНОГО сприйняття ідей та обмеження КРИТИЧНОГО мислення. Ці прийоми активно впливають на реципієнта через емоційний ТИСК, створення ілюзії БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНОСТІ та СПРОЩЕННЯ складних суспільних питань. Їхнє вживання в умовах політичної НЕСТАБІЛЬНОСТІ значно посилює риторичний ефект, спрямований на переконання аудиторії.

Розглянемо конкретні приклади.

Людство нині переживає знаменні часи у своєму розвитку. Ось-ось воно вступить до третього тисячоліття свого літочислення. Зважаючи на це, здається, можна припустити, що воно набуло неперевершеного досвіду із влаштування свого життя, організації найсприятливіших для кожної людини суспільних відносин (медведчук, 1999, с. 3). У цій цитаті використано піднесену лексику (знаменні часи, неперевершеного досвіду), котра має на меті створити ефект величності та

значущості моменту. Пафос у цьому випадку спонукає читача сприймати твердження як аксіому. Водночас уживання звороту невизначеності *здається, можна припустити* приховує суб'єктивність оцінки, створюючи ілюзію об'єктивності.

Однак це не зовсім так, і з тією чи іншою наполегливістю людство продовжує шукати більш ефективних форм свого існування. І насамперед ця проблема зачіпає народи, які протягом століть перебували у колоніальній та напівколоніальній залежності від розвинутих держав, а також країни колишнього соціалістичного табору (медведчук, 1999, с. 3). Використано **апеляцію до історичної несправедливості** через згадку про колоніальну та напівколоніальну залежність, націлену на відповідну емоційну реакцію в читача. Конструкція з *тією чи іншою наполегливістю* додає не підкріпленої фактами узагальненості.

Зараз в Україні склалася непроста економічна і політична ситуація. Країна все більше й більше зубожіє, стає постійним боржником могутніх світових фінансових сил, що загрожує її незалежності (медведчук, 1999, с. 8). У цьому уривку застосовано **гіперболізацію** (*все більше й більше зубожіє*), що підсилює емоційний вплив на читача. Фраза *могутніх світових фінансових сил* слугує прикладом **евфемізму**, котрий приховує конкретні назви і деталі. Формулювання *загрожує її незалежності* вводить **емоційно забарвлену оцінку**, спрямовану на виклик СТРАХУ за НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ.

Значна частина народу, особливо люди похилого віку, перебуває за межею елементарного матеріального виживання (медведчук, 1999, с. 8). Фраза *за межею елементарного матеріального виживання* є прикладом **негативної метафори**, що формує драматичне бачення суспільного занепаду. Автор використовує **апеляцію до емоцій**, акцентуючи увагу на вразливих соціальних групах (людях похилого віку), щоби викликати співчуття.

Все це у соціальному плані розширює суспільство, що у свою чергу ще більше утруднює процес виходу з кризи (медведчук, 1999, с. 8). Тут ужито **каузальний зв'язок**, поданий як очевидний, хоча причиново-наслідкова залежність між

явищами не підкріплена доказами. Формулювання *ще більше утруднює* лише підсилює негативний тон повідомлення.

Тло економічних негараздів до того ще й вкрито туманом політичного бедламу (медведчук, 1999, с. 8). Фраза *туман політичного бедламу* може слугувати прикладом **метафоризованого дисфемізму**, покликаного знецінити політичну ситуацію в Україні. Використання лексеми *бедлам* вербалізує концепт ХАОС, поглиблюючи критичну конотацію тексту.

Зараз же в Україні створена і все активніше починає діяти нова Соціал-демократична партія України (об'єднана). Вона заявила про себе як загальноукраїнська політична сила, що має підтримку в масах, своїх представників у Верховній Раді України, впевнено виходить на арену політичного життя. Немає сумніву в тому, що в недалекому майбутньому саме ця політична партія стане головною політичною силою українського народу в його боротьбі за соціальний прогрес, матеріальний добробут, життя, гідне людини (медведчук, 1999, с. 14). Фраза *немає сумніву* **апелює до беззаперечності** та спонукає читача прийняти твердження без доказів. Уживання прислівника *впевнено* і вставної конструкції *Немає сумніву в тому* у цьому контексті виявляє позитивне бачення партії, підсилюючи довіру до партії без дійсних підстав.

І діяти слід рішуче, оскільки держава і суспільство не можуть постійно перебувати у стані соціально-політичної невизначеності. Така ситуація тільки сприяє так званім "лівим", які накопичують сили для комуністичного реваншу (медведчук, 1999, с. 14). Фраза **діяти слід рішуче** є прикладом **директивної риторики**, що створює тиск на реципієнта, закликаючи до певної дії. Використання пасивного дієприкметника у ролі означення до іменника *так званім* знецінює опонентів і слугує **дисфемізмом**, а вираз *накопичують сили для комуністичного реваншу* вводить елемент СТРАХУ, що є типовим для **апеляції до ЗАГРОЗИ**. Подібна риторика має на меті створити асоціативний зв'язок між негативними подіями у минулому та можливим майбутнім (*комуністичний реванш*).

Складається враження, ніби існують дві незалежні одна від одної площини життя суспільства і держави (медведчук, 1999,

с. 15). Безособова вставна конструкція *складається враження* вводить **невизначеність**, що дозволяє авторові уникнути ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ за висловлену оцінку. Пасивність повідомлення створює ефект об'єктивного спостереження, хоча твердження є цілковито суб'єктивним.

На жаль, таке становище – це не тільки розмови про наше можливе негативне майбутнє, це наше сьогодення, яке, хвала Богу, не набуло ще своїх найжахливіших форм (медведчук, 1999, с. 16). Використання патетичної фрази *хвала Богу* є прикладом **емоційної апеляції**, яка додає ДРАМАТИЗМУ повідомленню. Фрагмент *не набуло ще своїх найжахливіших форм* містить **гіперболізацію**, спрямовану на підсилення ТРИВОГИ.

Що ж до держави, то вона, будучи демократичною і правовою, повинна забезпечувати своїм громадянам можливість активної участі у політичному житті країни, розвивати інститути самоврядування, ефективно захищати визначені Конституцією і закріплені в чинному законодавстві права і свободи людини і громадянина (медведчук, 1999, с. 18). Фраза *повинна забезпечувати* є прикладом **нормативної мови**, яка пропонує ідеальну версію розвитку подій у повідомленні, проте без уточнень, як цього досягти, створюючи у читача ОЧІКУВАННЯ, нібито ситуація може бути простою для розв'язання.

На перший погляд все йшло дуже демократично, однак кінець кінцем сталося так, що переважна більшість населення України залишилася з ваучерами, а колишні партійні, радянські та господарські керівники – з приватизованою державною власністю, реальними власниками якої вони й стали (медведчук, 1999, с. 19). У наведеній цитаті в. медведчук уживає **прийом контрасту** між словами *демократично* та *залишилася з ваучерами*, що має на меті викликати обурення у читача. Фраза *коли гарантом виступили ваучери* є прикладом **іронії**, яка підсилює негативне ставлення до ситуації.

При цьому слід зазначити, і це дуже важливо, що бажання нажитися на приватизації об'єднало людей різних політичних поглядів, з різними партійними квитками у кишенях (медведчук, 1999, с. 19). Конструкція *слід зазначити, і це дуже важливо* слугує

прикладом **апеляції до авторитету**, яка наголошує на важливості сказаного, хоча подана інформація не підкріплена фактами.

Ніде прямо не ставиться питання про те, звідки з'явилися у нас в Україні багаті і дуже багаті люди, де ті джерела, що сформували таку значну соціальну групу як “нові українці” тощо (медведчук, 1999, с. 20). Тут ужито популістське **риторичне запитання** (звідки з'явилися багаті і дуже багаті люди), яке підсилює ІНТРИГУ і формує негативну репрезентацію явища без наведення фактів.

Так-то воно так. Однак за великим рахунком, як не прикро про це говорити, основним винуватцем усіх тих негараздів, провалів та суттєвих помилок, які сталися у житті українського народу в останнє десятиріччя, є він сам (медведчук, 1999, с. 20). Уривок як не прикро про це говорити вводить **апеляцію до колективної провини через емоційне фреймування** (від англ. **emotional framing**), спрямовану на виправдання негативного твердження. Використання узагальнення *він сам* є прикладом **звинувачення колективного суб'єкта**, що може викликати у читача відчуття колективної **ПРОВИНИ**.

От і виходить, що за деякими винятками гострі політичні питання, які можуть викликати негативний резонанс у суспільстві, як правило, не ставляться або ж набувають завуальованої форми (медведчук, 1999, с. 22). Фраза *от і виходить* створює видимість логічного підсумку, хоча наведені факти недостатньо доводять тезу. Формулювання *набувають завуальованої форми* слугують прикладом **євфемізму**, що натякає на **ПРИХОВАНІ МОТИВИ**.

Будемо відверті і не станемо вводити себе в оману (медведчук, 1999, с. 22). Фраза *будемо відверті* є **апеляцією до ширості**, що спрямована на встановлення довіри до висловленого твердження, тоді як вислів *не станемо вводити себе в оману* формує ілюзію **ОБ'ЄКТИВНОСТІ**, хоча подальший текст має суб'єктивний характер.

Наше хворе суспільство зрештою видужає (медведчук, 1999, с. 23). Використання метафори *хворе суспільство* є прикладом **негативної семантичної репрезентації**, яка створює **ДРАМАТИЧНЕ ВРАЖЕННЯ** про стан суспільства. Також

в. медведчук тут використовує формулювання *зрештою видужає* додає **ілюзію оптимізму**, спрямованого на пом'якшення негативного змісту, таким чином балансуючи негативний і позитивний аспекти повідомлення.

Саме з цього повинна починатися і цим закінчуватися будь-яка акція державної політики, хоча зрозуміло, що діяти так дуже непросто: завжди у тій чи іншій ситуації можуть виникнути інші пріоритети, і треба бути дуже стійким, відданим ідеалам гуманізму та людської справедливості, кінець кінцем заповідям Христа, щоб за будь-якої ситуації керуватися лише цими ідеалами (медведчук, 1999, с. 37). У наведеному фрагменті заповідям Христа слугує прикладом **апеляції до морального авторитету і релігії**, що формує позитивне емоційне тло і перекопність висловленого. Цей прийом може викликати відчуття ОБОВ'ЯЗКОВОСТІ дотримання цих принципів незалежно від їхньої реалістичності в державній політиці.

При всіх недоліках, які, безумовно, мають місце в будь-якій країні, тим більше, що завжди є люди, які незадоволені своїм соціальним станом, дійсно вражають дані, що свідчать про рівень матеріального забезпечення населення розвинутих демократичних держав (медведчук, 1999, с. 37). Фраза *дійсно вражають дані* є емоційним підсиленням, покликаним наголошувати на різниці між розвинутими державами і Україною. Вислів *при всіх недоліках* слугує **заперечною модальністю**, яка пом'якшує оцінку і створює видимість об'єктивності.

Так, наприклад, валовий національний продукт Швейцарії на душу населення у 1995 р. складав 40630 дол., в Японії – 39640 дол., в Норвегії – 31250 дол. І у той же час в Україні – 1630 дол., в Узбекистані – 970 дол., Вірменії – 730 дол., Грузії – 440 дол. (медведчук, 1999, с. 37). Перерахування статистичних відомостей із використанням **контрасту** між високими показниками РОЗВИНЕНИХ країн і низькими показниками ПОСТРАДЯНСЬКИХ держав створює сильний емоційний ефект. Таке представлення інформації без глибокого контексту формує негативну репрезентацію України попри певну об'єктивність повідомлення.

Логічно, що у зв'язку з цим виникають питання стосовно того, яким повинно бути суспільство, якою повинна бути держава, щоб створити найсприятливіші умови для всебічного розвитку людини, задоволення всіх її розумних та справедливих потреб (медведчук, 1999, с. 37). Вступна частина речення логічно, що у зв'язку з цим є прикладом **псевдологічного зв'язку**, який не містить достатнього обґрунтування, проте створює ілюзію причиново-наслідкового зв'язку між відомостями і висновками.

А якраз саме цієї солідарності, цього єднання, які так необхідні тепер, в українському суспільстві і нема (медведчук, 1999, с. 38). **Фраза** якраз саме цієї солідарності вводить **акцент на нестачі**, що посилює негативну оцінку ситуації в українському суспільстві. Використання узагальнення *нема* створює картину абсолютного браку позитивних змін.

Щоб не бути голосливим., досить послатися на один лише факт, ми вже до нього кілька разів зверталися, як до прикладу, бо він красномовний для таких ситуацій (медведчук, 1999, с. 38). Фрагмент *щоб не бути голосливим* є прикладом **ілокутивного акту виправдання**, який посилює переконливість викладеного твердження, хоча сам приклад може бути суб'єктивно обраним для підтвердження тези.

Тільки за таких обставин може йтися про відкритість влади, що є неодмінною умовою успішного розвитку справді гуманістичного суспільства (медведчук, 1999, с. 38). У цьому фрагменті автор використовує словосполучення *неодмінною умовою*, що можна трактувати як оцінну пресупозицію, що створює у читача враження, нібито наведена позиція є єдиною правильною і безальтернативною.

При цьому це питання слід вирішувати не кулуарно, як це робиться зараз, а на максимально демократичній основі, із залученням зарубіжних експертів, фахівців-консультантів (медведчук, 1999, с. 72). Автор використовує **антитезу**, протиставляючи негативно забарвлене слово *кулуарно* і позитивне словосполучення *демократичній основі*. Така конструкція підкреслює **НЕСПРАВЕДЛИВІСТЬ** і **ЗАКРИТІСТЬ** чинних методів, на протигагу ідеалізованій **ВІДКРИТОСТІ**. Викор-

ристання словосполучення *максимально демократичній основі* покликане додати важливості твердженню через перебільшення. Фрагмент із залученням *зарубіжних експертів* уводить елемент апеляції до АВТОРИТЕТІВ, підкреслюючи нібито необхідність зовнішнього втручання (наратив, яким часто послуговуються ворожі пропагандисти і нині).

Не може бути такого, щоб у цивілізованому світі це завдання не було змоги розв'язати з найменшими вратами (медведчук, 1999, с. 72). в. медведчук удається до **апеляції до уявного авторитету цивілізованого світу**. Це поняття використане як ідеалізований узірець, протиставлений реаліям України. Уживання фрази *не було змоги розв'язати з найменшими вратами* може формувати у реципієнта відчуття неспроможності уряду, апелюючи до емоцій через НЕГАТИВНИЙ ПІДТЕКСТ.

Одним із найголовніших напрямів докорінних змін та розвитку суспільних відносин в Україні є проведення на принципово іншій соціальній основі конструктивної правової реформи. Це зрозуміло й не потребує особливої аргументації. Адже в Україні на базисному рівні змінюється суспільний та державний лад, що знайшло своє закріплення в Конституції України 1996 р., впроваджується система ринкових, заснованих на приватній власності, економічних відносин, котра вимагає розширення і демократизації всієї системи прав і свобод людини і громадянина (медведчук, 1999, с. 70). Автор використовує **узагальнення**, вербалізоване через фразу *не потребує особливої аргументації*, котра навіює очевидність тверджень без їхнього детального пояснення. Застосування словосполучення *докорінні зміни* підсилює важливість і масштабність реформ, створюючи враження невідворотності. Послідовне використання **епітетизації**, як-от: *принципово інша соціальна основа та розширення і демократизація прав*, формує позитивний погляд на пропоновані зміни, приховуючи справжні складнощі їх упровадження.

На жаль, зараз ми повинні визнати, що розвиток законодавства, права в цілому суттєво відстає від потреб розвитку української державності (медведчук, 1999, с. 71).

Автор удається до **евфемізму** через словосполучення *суттєво відстає*, щоби м'яко акцентувати увагу на значних проблемах у ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ. Упровадження вставної сполуки *на жаль* створює **емоційний уплив**, який має на меті викликати співчуття. Фраза *потреб розвитку української державності* слугує **узагальненням**, яке не уточнює конкретних аспектів, залишаючи можливості для подальшого МАНІПУЛЮВАННЯ.

У зв'язку з цим, як вірно зазначається в літературі, відповідне державне регулювання ринкових відносин може розглядатися як шлях до їх вдосконалення, забезпечення рівних, а, значить, вільних від запрограмованих невдач можливостей (медведчук, 1999, с. 71). Автор апелює до **ненаочних джерел** через вислів як вірно зазначається в літературі, щоби створити ілюзію легітимності тверджень без конкретного посилення. Використання словосполучення *запрограмованих невдач* базоване на **негативній конотації**, формуючи у читача ТРИВОЖНЕ ставлення до неврегульованості ринку.

Отже, аналіз застосування наведених маніпулятивних прийомів у тексті в. медведчука “Україна: актуальні питання розвитку суспільства, держави і права” продемонстрував, що він є спрямованим на створення ЕМОЦІЙНОГО ТИСКУ та обмеження КРИТИЧНОГО аналізу реципієнтів. Авторські тези подані як ОЧЕВИДНІ й БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНІ, сприяють нав'язуванню ОДНОЗНАЧНОГО трактування суспільно-політичних процесів, обмежуючи можливість для ОБ'ЄКТИВНОГО аналізу. Такі методи підривають основи КОНСТРУКТИВНОГО дискурсу, залишаючи реципієнта у стані ЗАЛЕЖНОСТІ від запропонованих адресантом ідей.

2. Аналіз публікації в. януковича “...І рік при владі” показав систематичне використання різноманітних маніпулятивних прийомів, спрямованих на формування ПОЗИТИВНОГО іміджу уряду та нейтралізацію критики. Текст виявляє широкий арсенал мовних засобів, які створюють ілюзію ефективності політичних дій, зміцнюють ДОВІРУ до влади та водночас підважують позиції опозиції. Такий підхід ґрунтується на ретельно продуманих стратегіях впливу, які включають емоційне забарвлення, риторичні прийоми та підкреслення

значущості певних дій і рішень. Аналіз тексту демонструє, як **маніпулятивні прийоми можуть знижувати здатність аудиторії до критичного сприйняття інформації, формуючи односторонні висновки та емоційну підтримку без глибокого аналізу**. Варто зазначити, що у тексті використані засоби як позитивної, так і негативної кумуляції, які допомагають уряду створювати бажаний суспільний наратив.

Розглянемо приклади маніпуляцій у цитатах із тексту.

Національний “круглий стіл”, який ми започаткували, без сумніву, є потрібним інструментом загальнонародної дискусії з тих питань, які хвилюють суспільство (янукович, 2007, с. 3). У цьому реченні реалізовано кілька мовних стратегій маніпулятивного впливу. По-перше, оцінне словосполучення *потрібний інструмент* у поєднанні з виразом *загальнонародна дискусія* може слугувати прикладом **позитивної номінації та позитивної кумуляції**, які формують позитивну асоціативну рамку навколо ініціативи влади. По-друге, вставне прислівникове словосполучення *без сумніву* виступає прикладом **сугестивної (нав’язувальної) модальності**, що належить до технік **мовної пресупозиції**. Подібна форма мовлення передбачає єдину можливу оцінку події як позитивної, заздалегідь усуваючи будь-які сумніви або критичні інтерпретації з боку реципієнта.

Відверта, щира і доброзичлива розмова між лідерами політичних партій, громадських об’єднань дає нам можливість чітко визначити ті, так би мовити, больові точки суспільних настроїв, без урахування яких неможливо об’єднати Україну (янукович, 2007, с. 3). У наведеному фрагменті помітне **накопичення (кумуляція) епітетів із позитивною конотацією**, що створює сприятливе емоційне тло і формує довіру до учасників дискусії. **Позитивне фреймування** тут має на меті викликати прихильність аудиторії до процесу обговорення. Фраза *так би мовити, больові точки суспільних настроїв* ґрунтована на **метафорі**, котра додає ДРАМАТИЗМУ й акцентує увагу на нагальних суспільних проблемах. Концептуальна метафора тілесного болю активізує тривожне сприйняття ситуації, посилюючи ефект сугестії.

*Ми отримали можливість пошуку компромісів та порозуміння у подоланні розбіжностей, які існують у суспільстві (янукович, 2007, с. 3). У цьому фрагменті помітним є використання **прийому замовчування**. Уривок пошуку компромісів та порозуміння апелює до консенсусної моделі спілкування, однак не вказує на конкретні сторони конфлікту чи характер цих розбіжностей, що дозволяє уникнути прямої відповідальності. Узагальнену лексику, як-от подолання розбіжностей, можна вважати **евфемізацією конфлікту**, яка виконує функцію пом'якшення реального стану справ і сприяє створенню уявлення про нібито злагоджений суспільний процес. **Техніка псевдоконсенсусу** тут використана задля створення дискурсу конструктивності без надання фактичного змісту.*

*Однією з них є тема **федералізації**. Хочу підкреслити, що проблема ця не є гострою сьогодні. Вона виникла під час та після минулих президентських виборів виключно як форма протесту значної частини українського суспільства (янукович, 2007, с. 3). Тут використано **знеособлення** через фразу форма протесту значної частини українського суспільства, що дозволяє мовцеві уникнути КОНКРЕТИКИ та створити імідж загального НЕВДОВОЛЕННЯ. Прислівник **виключно** посилює ОДНОСПРЯМОВАНІСТЬ причин проблеми, що є прикладом **гіперболізації**.*

*Не може бути дискримінаційних підходів до російської мови в Україні. Якщо ми справді європейська нація. Якщо ми справді культурний народ (янукович, 2007, с. 4). Словосполучення дискримінаційних підходів є **дисфемізмом**, який створює НЕГАТИВНЕ бачення будь-яких дій, що обмежують права російської мови. Повторення якщо ми справді можна трактувати як **анафору**, що акцентує увагу на ІДЕНТИЧНОСТІ як культурної і європейської держави. У наведеному фрагменті також спостерігаємо імпліцитну МАНІПУЛЯЦІЮ через **підміну понять**, покликану побудувати зв'язок між європейською нацією та толерантністю до російської мови.*

Під час дискусій за “круглим столом” ми намагалися визначити ті головні виклики, яким мусимо протиставити свою толерантність, зваженість і державну мудрість (янукович,

2007, с. 4). Слова *толерантність, зваженість, державна мудрість* є прикладом **патетичної лексики**, покликаної вербалізувати позитивний портрет учасників діалогу.

Нас об'єднує наша земля – красива Україна. Тому що на цій землі – могили наших предків... після нас будуть жити наші діти (янукович, 2007, с. 6). Ця частина містить **апеляцію до патріотизму** через згадування *могили наших предків і наші діти*, що посилює емоційний зв'язок із концептом ЄДНОСТІ. Якісний прикметник *красива* є **епітетом**, який формує ПОЗИТИВНЕ бачення України.

Ми знаємо, що не ставимо собі за мету когось ламати через коліно. Але ми ставимо собі за мету об'єднати нашу державу (янукович, 2007, с. 6). Фраза *ламати через коліно* є **метафоричним дисфемізмом**, який описує НЕГАТИВНУ модель поведінки, протиставляючи її заявленим ЦІННОСТЯМ. Це створює бачення уряду як поміркованої СИЛИ, спрямованої на ЄДНІСТЬ.

Коли Урядом приймаються і готуються зважені рішення. Парламент приймає відповідні закони. Президент – має місце Глави держави згідно з Конституцією і об'єднує цей процес (янукович, 2007, с. 6). У наведеному фрагменті використано **позитивну кумуляцію**, що підкреслює ГАРМОНІЙНІСТЬ і ЕФЕКТИВНІСТЬ дій уряду, парламенту та Президента. Слово *зважені* додає впевненості у РАЦІОНАЛЬНОСТІ ухвалюваних рішень. Окрім того, використання пасивного стану (*Коли Урядом приймаються і готуються зважені рішення*) слугує засобом фокусування уваги на дії та її результаті, відволікаючи від конкретного суб'єкта, що ухвалює ці рішення, що є типовим для офіційно-ділового стилю і сприяє створенню враження безособової ОБ'ЄКТИВНОСТІ.

Я впевнений у тому, що цей Уряд буде дієвий, буде ефективний, професійний і відповідальний. Я готовий взяти на себе цю відповідальність, якщо ви мене підтримаєте (янукович, 2007, с. 7). Повторення *дієвий, ефективний, професійний, відповідальний* є **позитивною кумуляцією**, спрямованою на підкреслення переваг уряду. Твердження *я готовий взяти на себе відповідальність* спрямоване на вербалізацію концепту ЛІДЕР.

Наша фракція разом із партнерами підготували пропозиції щодо формату Уряду, які сьогодні будуть надані (янукович, 2007, с. 7). Фраза *разом із партнерами* є прикладом **заклику до єдності**, що підкреслює КОЛЕКТИВНИЙ характер рішень. Використання дієслова в минулій формі *підготували* натякає на ПРОФЕСІЙНІСТЬ і попередню підготовку.

Коли я готувався до цієї зустрічі, члени Уряду мені підказали, що буде невірно казати “декілька днів”, адже ми працювали і декілька ночей (янукович, 2007, с. 8). У цьому реченні вжито **емоційно забарвлену лексику** (*вразило, декілька ночей*), що створює акцент на інтенсивності підготування та самовідданості. Окрім того, підкреслення власних зусиль *через ми працювали і декілька ночей* є прикладом **сугестивної позитивної саморепрезентації**, спрямованої на підвищення ДОВІРИ до повідомлення через демонстрацію зусиль.

Ми зобов’язані шукати шляхи для створення єдиної команди, яка буде складатись з чотирьох політичних сил – “Наша Україна” (тобто, наші попередники, сьогодні – наші партнери), Партія регіонів, Соціалістична партія і Комуністична (янукович, 2007, с. 8). Словосполучення *єдина команда* слугує прикладом **метафоричної узагальненості**, що сприяє формуванню уявлення про ідеальну кооперацію, хоча насправді можуть існувати значні розбіжності між цими політичними силами. Перерахунок партій із зазначенням *попередники, сьогодні – партнери* побудований на **глорифікації**, спрямований на ЗГЛАДЖУВАННЯ минулих конфліктів і створення уявлення про ЄДНІСТЬ. Також акцент на *зобов’язані шукати шляхи* є прикладом **заклику до морального ОБОВ’ЯЗКУ**, спрямованого на мобілізацію ПІДТРИМКИ серед населення.

Ми поставили собі завдання запросити для спільної роботи... професіоналів – людей, здатних працювати ефективно, працювати на суспільство, на країну (янукович, 2007, с. 8). Фраза *людей, здатних працювати ефективно* містить **оцінну лексику**, яка акцентує увагу на ПРОФЕСІОНАЛІЗМІ урядових рішень, створюючи ПОЗИТИВНЕ сприйняття без конкретних прикладів. Використання повтору *працювати ефективно, працювати на суспільство* підсилює повідомлення

за допомогою **анафори**, спрямованої на формування ДОВІРИ. Згадка про *суспільство* і *країну* також має ознаки **патетичного прийому**, що посилює ЕМОЦІЙНИЙ зв'язок із реципієнтом.

Ми шукатимемо такі можливості, щоб кожен працівник зміг себе реалізувати... щоб кожен фахівець знайшов своє місце (янукович, 2007, с. 9). У цьому фрагменті використано **позитивну кумуляцію** через повторення *кожен працівник, кожен фахівець*, що створює ІЛЮЗІЮ загальної турботи. Формулювання *зміг себе реалізувати* є **сугестивною мовою**, яка може викликати у слухачів відчуття ПІДТРИМКИ. Уривок *знайшов своє місце* слугує додатковим засобом, який посилює повідомлення, що уряд нібито дбає про кожного громадянина, уникаючи конкретних механізмів реалізації.

Кожні наступні будуть або посилювати його підтримку в суспільстві, або, навпаки, – наближувати невідворотний кінець його політичної кар'єри і стрімке зниження авторитету партії, яку він очолює (янукович, 2007, с. 12). **Поляризація наслідків** через сполучникову конструкцію *або ... або ШТУЧНО ЗВУЖУЄ* варіанти розвитку подій до крайнощів, що **спрощує складність політичної динаміки**. Уявлення про НЕВІДВОРОТНІСТЬ змін викликає емоційний вплив, знижуючи КРИТИЧНЕ сприйняття АЛЬТЕРНАТИВНИХ варіантів.

За цих умов відносини “влада – суспільство” набувають характеру контракту на виконання певних соціальних замовлень, під яким стоїть підпис конкретного виконавця (янукович, 2007, с. 12). **Аналогія** з контрактом уводить поняття юридичної чіткості, яка в реальності ускладнена політичними маневрами. Концептуальна опозиція ВЛАДА – СУСПІЛЬСТВО посилює поляризацію. Така метафора створює відчуття СТАБІЛЬНОСТІ та ПРОЗОРОСТІ, які не обов'язково відповідають дійсності.

Об'єднання Партії регіонів із Соціалістичною та Комуністичною партіями, перспектива широкої коаліції з “Нашою Україною” суттєво знизили політичну напруженість останніх двох років, що готова була перейти у відкрите громадянське протистояння (янукович, 2007, с. 12). **Концептуалізація ЗАГРОЗИ** через *готова була перейти у відкрите громадянське протистояння* підсилює ЗНАЧУЩІСТЬ об'єднання як єдиного

правильного рішення. Використання СТРАХУ перед протистоянням мобілізує ПІДТРИМКУ заявленої коаліції.

З сильним рахуватимуться, а не диктуватимуть йому умови (янукович, 2007, с. 13). **Дихотомія СИЛЬНИЙ – СЛАБКИЙ**, вербалізована через протиставлення *рахуватимуться... диктуватимуть умови*, побудована на СТЕРЕОТИПІ про зовнішню політику як гру СИЛИ, таким чином **підбурюючи суспільство до певних дій на користь мовця**. Це емоційне звернення формує уявлення про пряму залежність **ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ** від **ВНУТРІШНЬОЇ ЄДНОСТІ**.

У перші два-три місяці нашої коаліції важливо було не лише сконцентруватись на вирішенні поточних проблем. Досвід роботи в режимі антикризових дій переконливо вказував на вразливість української економіки, її неготовність протистояти викликам сучасності у середній і довгостроковій перспективі (янукович, 2007, с. 29). Цей уривок ілюструє **заклик до ЗАГРОЗ та НЕВІДКЛАДНОСТІ дій**. Він спрямований на формування в аудиторії почуття терміновості та підтримки для рішень коаліції. Указівка на *вразливість економіки* підкреслює необхідність ЗМІН, поданих як **БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНИЙ** крок.

Хочу звернути увагу на три найбільш виразні симптоми соціального нездужання нашої держави: один з найнижчих у світі рівень народжуваності; низький рівень очікуваної тривалості життя – 62 роки для чоловіків; масова трудова еміграція (кожного місяця близько 3500 осіб покидають Україну) (янукович, 2007, с. 31). Цей приклад ілюструє **емоційний вплив через перелік тривожної статистики**, спрямований на викликання відчуття КРИЗИ та необхідності негайних дій. Згадування про *низький рівень народжуваності та масову еміграцію* покликані **підкреслити драматичний стан ДЕРЖАВИ**.

Наступне стратегічне завдання – покращити забезпечення країни власними паливно-енергетичними ресурсами. В цьому напрямі вважаю необхідним розвиток наступних напрямів... (янукович, 2007, с. 37). Цей фрагмент демонструє **акцент на технократичному підході**, спрямованому на залучення підтримки серед технічних експертів і промисловців. Перелік

конкретних напрямів має на меті створити враження ПРОДУМАНОЇ стратегії, хоча акцент на видобування ресурсів може приховувати СЛАБКІСТЬ у розвитку інших секторів.

В першу чергу, це розвиток конструктивної довгострокової співпраці з Російською Федерацією. Адже стабільність поставок енергоносіїв та їх ціна на внутрішньому ринку у найбільшій мірі залежить від побудови партнерських відносин із Росією (янукович, 2007, с. 37). Цей приклад ілюструє використання залежності як інструменту виправдання тісних зв'язків із росією, формуючи враження, що без таких відносин енергетична стабільність неможлива. У цьому контексті автор позиціонує СТАБІЛЬНІСТЬ як головний аргумент для прийняття політики, яка може бути сприйнята неоднозначно.

*Наступне стратегічне завдання покращити забезпечення країни власними паливно-енергетичними ресурсами... (янукович, 2007, с. 78). Це речення наголошує на СИСТЕМНОСТІ та ПЛАНОВОСТІ дій, що мають забезпечити енергетичну БЕЗПЕКУ. Чіткий поділ на напрями, як-от освоєння родовищ чи розвиток атомної енергетики, ґрунтується на **прийомі конкретизації**. Однак відсутність чітких часових меж або відповідальних осіб може викликати СУМНІВИ у виконанні заявлених заходів.*

За короткий проміжок часу Уряд забезпечив головне – стабільно високі темпи зростання економіки – близько восьми з половиною відсотків щомісяця. Я повторюю – це з початку роботи Уряду, тобто, з серпня місяця. Ціни – під контролем, і, як ви знаєте, ми не застосовуємо ніяких неринкових методів, про стабільність говорить сама стабільність економіки. Подолано бюджетну кризу, покращується сальдо зовнішньоторговельного балансу (янукович, 2007, с. 90). Наведена цитата демонструє використання статистичних відомостей задля підтвердження ефективності уряду. Наголошення на стабільності економіки через ПОКРАЩЕННЯ ключових показників може створювати враження КОНТРОЛЬОВАНОЇ ситуації. Проте апеляція до успіхів без глибшого аналізу причин може викликати СУМНІВ у довготривалості таких результатів.

До України повертаються інвестори. Ми підвищили зарплати і пенсії. Наголосили на тому, що протягом цього року будемо робити це тричі. Економіка одужує (янукович, 2007, с. 90). Цей уривок демонструє **апеляцію до успіхів, які напряду впливають на громадян**, як-от підвищення зарплат і пенсій. У речення вербалізоване ПОЗИТИВНЕ сприйняття урядових ініціатив. Водночас **відсутність конкретних механізмів реалізації** можна сприймати як ПОВЕРХОВИЙ підхід до вирішення системних проблем.

На моє глибоке переконання, в Україні не було жодних об'єктивних підстав, які б виправдовували підписання Президентом Указу "Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України" (янукович, 2007, с. 90). У цьому фрагменті спостерігаємо **спробу делегітимізувати дії Президента**, акцентуючи увагу на СТАБІЛЬНОСТІ ситуації в країні. Наголошення на відсутності правових підстав спрямоване на вербалізацію НЕСПРАВЕДЛИВОСТІ. Однак **подібна риторика не враховує можливість альтернативного бачення кризи**.

Всі ви були свідками, що 26 березня 2006 року в Україні відбулись найбільш демократичні, прозорі та чесні вибори за всю нашу історію (янукович, 2007, с. 91). Це речення ілюструє **заклик до демократичності як основного досягнення**, що слугує обґрунтуванням правомірності дій уряду. Використання таких тверджень покликане зміцнити ДОВІРУ громадян. Водночас **відсутність аналізу поточних викликів може нівелювати силу аргументації**. Також в. янукович намагається заручитися підтримкою аудиторії, що має посилити ПЕРЕКОНЛИВІСТЬ повідомлення завдяки зверненню *всі ви були свідками*.

На жаль, наша опозиція з самого початку обрала деструктивні і конфронтаційні підходи (янукович, 2007, с. 91). Наведений уривок демонструє **використання дискредитації опонентів**, що може створювати враження їхньої НЕПРИДАТНОСТІ до конструктивної співпраці. Така риторика дозволяє зміцнити позицію уряду як сторони, яка працює на БЛАГО КРАЇНИ. Проте **надмірну критику без пропозицій співпраці** можна сприймати як УПЕРЕДЖЕНІСТЬ.

Наш Уряд знає, що робити, знає, як робити, і робить. Тому ми впевнені у результаті (янукович, 2000, с. 92). Це речення слугує прикладом **використання впевненості для посилення довіри до уряду**. Наголошення на КОМПЕТЕНТНОСТІ та РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ сприяє формуванню ПОЗИТИВНОГО іміджу. Однак **відсутність конкретних фактів може зменшити ефективність аргументу**.

За час роботи Уряду ми досягли успіхів у забезпеченні макроекономічної стабільності. Економіка негайно відреагувала прискоренням зростанням. Водночас нам треба ще багато зробити для збільшення українського експорту та подолання негативного сальдо в зовнішній торгівлі (янукович, 2007, с. 98). Тут спостерігаємо **позитивну оцінність у поданні інформації**, реалізовану через лексеми *успіхів, прискоренням зростанням*. Водночас словосполучення *треба зробити* вказує на майбутні завдання, що створює баланс між ДОСЯГНЕННЯМИ і ВИКЛИКАМИ.

Пріоритетним завданням Уряд бачить встановлення в країні верховенства закону. Ми про це також весь час говоримо (янукович, 2007, с. 98). Фраза містить **підсилення через повторення**, де слова *весь час говоримо* наголошують на послідовності дій. Концепт ВЕРХОВЕНСТВА ЗАКОНУ використаний як універсальна ЦІННІСТЬ, що апелює до ДЕМОКРАТИЧНИХ ідеалів.

Закріплені в нашій стратегії завдання досить амбіційні, але досяжні за умов злагодженої роботи Уряду та громадського контролю за ходом реформ (янукович, 2007, с. 99). У наведеній цитаті наявний **баланс між амбітністю та реалістичністю**, якого адресант намагається досягти через ПРОТИСТАВЛЕННЯ (*амбіційні, але досяжні*). Упровадження фрази *громадський контроль* додає тексту елемент ПРОЗОРОСТІ.

Ми переконані, що економічні реформи можуть і повинні проводитись в інтересах широких верств населення (янукович, 2007, с. 99). Фраза містить **апеляцію до соціальної справедливості**, підкреслену словами *в інтересах широких верств населення*. Використання модальних слів *можуть і повинні* підсилює ВПЕВНЕНІСТЬ у досяжності мети.

Робота такого масштабу вдавалася тим країнам, де громадяни, влада і політики відчували загальну відповідальність за досягнення спільних цілей (янукович, 2007, с. 99). Використання прикладів інших країн демонструє **інтертекстуальність**, а словосполучення *загальна відповідальність* формує відчуття КОЛЕКТИВНОСТІ та ВАЖЛИВОСТІ спільних дій.

Наш Уряд знає, що робити, знає, як робити, і робить (янукович, 2007, с. 100). Тричленна структура речення є прикладом **риторичної техніки**, яка підсилює ВПЕВНЕНІСТЬ у правильності курсу. Повторювана конструкція з дієсловом *знає* не лише формує ритмічну симетрію, що полегшує запам'ятовування повідомлення, а й імпліцитно нав'язує уявлення про всебічну ПОІНФОРМОВАНІСТЬ та ЕКСПЕРТНІСТЬ суб'єкта, тобто уряду.

Ми йдемо дорогою Закону і Правди. Ми терпеливо чекали рішення Конституційного Суду. Ми вірили в перемогу права, в торжество демократії (янукович, 2007, с. 105). У цих реченнях застосовано метафору *дорогою Закону і Правди*, покликану посилити ідею високих МОРАЛЬНИХ принципів. Повторення особового займенника *ми* вказує на КОЛЕКТИВНІСТЬ і ОБ'ЄДНАНІСТЬ, а словосполучення *перемогу права та торжество демократії* створюють риторичне піднесення.

Їм потрібні високі крісла та посади. А нам – економічне зростання і нові робочі місця для людей (янукович, 2007, с. 105). Цей фрагмент містить **антитезу**, яка протиставляє інтереси ОПОЗИЦІЇ та УРЯДУ. Використання займенників *їм і нам* розділяє сторони на ВОРОГІВ та ЗАХИСНИКІВ НАРОДУ, вербалізуючи концепт ТУРБОТЛИВОГО УРЯДУ.

Звичайно ми, як відповідальні політики, не могли допустити кровопролиття. І погодилися на вибори (янукович, 2007, с. 108). Ця фраза апелює до **моральних цінностей**, створюючи імідж уряду як ГУМАННОГО і ВІДПОВІДАЛЬНОГО. Іменник із різко негативною конотацією *кровопролиття* додає драматичності, завважаючи на ВАЖЛИВОСТІ прийнятого рішення.

Ми забезпечимо чесні, вільні і прозорі парламентські вибори (янукович, 2007, с. 108). У цьому уривку використано **стратегію обіцянки**, ґрунтовану на прикметниках *чесні, вільні, прозорі*.

Трикомпонентна структура надає висловлюванню риторичної довершеності й покликана підсилити ДОВІРУ до уряду.

Вірю, що період передвиборчої кампанії дасть нам можливість ще більше зміцнити нашу єдність – єдність великого народу, який повинен сам бути господарем на своїй землі (янукович, 2007, с. 109). **Піднесений стиль**, виражений словами *єдність, великий народ, господар*, формує ПАТРІОТИЧНУ тональність наративу. Метафора *господар на своїй землі* додає СИМВОЛІЗМУ і закликає до ГОРДОСТІ за країну, маніпулюючи емоціями реципієнта. Подібні піднесені заклики покликані маскувати імпліцитну МАНІПУЛЯЦІЮ в інших місцях повідомлення під ПАТРІОТИЧНИМИ гаслами.

Отже, аналіз публікації в. януковича “...І рік при владі” свідчить про ретельно вибудовану систему мовних прийомів, які спрямовані на створення бажаного іміджу уряду, підсилення його позицій у суспільній свідомості та нейтралізацію критики. Основні інструменти, як-от апеляція до ПАТРІОТИЗМУ, риторичні протиставлення, маніпуляція СТРАХОМ та метафоризація, формують емоційний уплив, який маскує відсутність конкретики чи реальних механізмів розв’язання проблем. Подібні мовні стратегії унеможливають КРИТИЧНЕ сприйняття тексту, орієнтуючи аудиторію на емоційну ПІДТРИМКУ. Виявлені прийоми дозволяють зрозуміти, як політичні тексти використовують для маніпуляції суспільною думкою, що підкреслює важливість розвитку критичного мислення та інформаційної грамотності серед громадян.

3. Аналіз публікації д. табачника “Україна в НАТО чи НАТО в Україні: Велика брехня про пріоритети державної безпеки” виявив широкий спектр мовних маніпуляцій, використаних для емоційного впливу на реципієнта та **формування однобокого бачення суспільно-політичних питань**. Текст містить емоційно забарвлену лексику, риторичні конструкції та інші прийоми маніпуляції, котрі **істотно знижують рівень критичного сприйняття**. Наприклад, уживання вислову *особливого розмаху і безсоромності* не лише формує негативне ставлення до певних подій, а й спонукає до категоричних висновків без належного

аналізу. Подібні текстові елементи сприяють емоційному збудженню аудиторії та підсилюють поляризацію її мислення.

Розглянемо конкретні приклади маніпуляцій у тексті.

Головною проблемою Української держави є не всеохоплююча корупція, не дріб'язковість і обмеженість так званої національної еліти і її явна неадекватність завданням, що стоять перед країною, тим більше не гіпотетична зовнішня загроза. Всі ці проблеми реально або потенційно існують, але вони значною мірою вторинні та були б легко вирішуваними, коли б не тотальна брехливість політиків і готовність виборців з легкістю пробачати своїм кумирам явну публічну брехню, особливо якщо вона ховається за невиразними посиланнями на невизначені та непояснювані “національні інтереси” (табачник, 2008, с. 3). У цьому фрагменті помітна **гіперболізація** у вислові *тотальна брехливість політиків*, що посилює емоційне враження від критики ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ. Фрагмент так звана *національна еліта* виконує функцію **дискредитації**, натякаючи на невідповідність її статусу загальноприйнятим стандартам. Також фраза *невизначені та непояснювані “національні інтереси”* є прикладом використання **невизначених категорій**, що акцентує увагу на нечітких і потенційно **маніпулятивних** обгрунтуваннях політичних дій.

Особливого розмаху і безсоромності державна брехня досягла у 2005–2008 роках у питанні про вступ України до НАТО, від відповіді на яке – без перебільшення та іронії – залежить безпека, а зрештою – її цілісність, і навіть перспектива подальшого існування незалежної Української держави (табачник, 2008, с. 3). Фраза *особливого розмаху і безсоромності* є прикладом **оцінної лексики**, яка викликає негативне ставлення до дій ВЛАДИ. Уживання вислову *без перебільшення та іронії* створює **псевдооб’єктивність**, змушуючи реципієнта сприймати наведене твердження як факт. Конструкція *перспектива подальшого існування незалежної Української держави* виконує функцію нагнітання СТРАХУ, нав’язуючи ідею **катастрофічних наслідків**.

Винайдений тоді евфемізм “євроатлантична інтеграція” нікого не міг обдурити. Точно так, як ніхто не обманювався і

щодо підстав прагнення української влади сховатися під НАТОвською парасолькою та щодо причин небажання НАТО навіть обговорювати подібну перспективу (табачник, 2008, с. 4). У цьому фрагменті словосполучення *євроатлантична інтеграція* слугує евфемізмом, поданим у **саркастичному** тоні, що сприяє **дискредитації НАТО**. Метафорична конструкція *сховатися під НАТОвською парасолькою* додає тексту зневажливого відтінку, формуючи в читача враження **слабкості та недієздатності ДЕРЖАВИ**. Вислів *ніхто не міг обдуритися* натякає на іронічне ставлення до мотивів політичного керівництва.

Саме в цих умовах НАТОвська парасолька здавалася єдиною надійною гарантією безпеки кордонів. Підкреслю, що йшлося саме про безпеку кордонів, адже посягання на державний суверенітет були маловірогідні, а ось рейди озброєних банд, для яких Будионнівськ, як і Чернігів, – просто об'єкти мародерства, були майже гарантовані (табачник, 2008, с. 5). У тексті вчоргове використано **метафору з іронічною конотацією** *НАТОвська парасолька*, котра концептуалізує ідею про вступ до НАТО як неважливу для БЕЗПЕКИ України. Також помітна **гіперболізація (іронічна)** у фразі *майже гарантовані рейди озброєних банд*, яка створює враження неминучості ЗАГРОЗ. Уживання географічних назв *Будионнівськ* і *Чернігів* додає конкретності, що посилює **емоційний вплив на читача**.

Це чудово розуміли і в НАТО, але простягти руку допомоги не поспішали. Навіть навпаки, дали ясно зрозуміти, що свої проблеми Україна має вирішувати сама (табачник, 2008, с. 6). Вислів *простягти руку допомоги* є прикладом метафори, яка надає тексту **емоційного забарвлення**. Фраза *свої проблеми Україна має вирішувати сама* формує враження ізоляції країни, що посилює **негативне сприйняття** дій НАТО.

Ситуація почала кардинально змінюватися після 2000-го року, коли НАТО, і в першу чергу США, стали виявляти до України зростаючий інтерес. Проте на цей час в росії був не просто інший президент: Володимир Путін уже встиг навести порядок на Північному Кавказі, приборкати олігархів, виграти Другу чеченську війну і започаткувати успішний процес замирення колишньої бунтівної провінції, різко поставити на місце

керівників суб'єктів федерації, що відчували себе у своїх "вотчинах" майже незалежними князями, нарешті, запустити процес реального економічного зростання. Звичайно, в ці роки Росія ще не досягла... (табачник, 2008, с. 6–7). У цьому уривку використано прийом **контрасту**, через який автор проводить порівняння дій в. путіна з політичною ситуацією в Україні. Використання **виразу** не просто інший президент створює акцент на винятковості в. путіна, **посилюючи його авторитет як сильного лідера**. Застосування дієслівних словосполучень із позитивним емоційним забарвленням, як-от: *навести порядок, приборкати олігархів, започаткувати успішний процес*, формує ідеалізоване бачення в. путіна. Натомість **Україна у цьому фрагменті імпліцитно подана як країна, що не здатна ефективно відповідати на виклики**, що підкреслено фразою *НАТО... стали виявляти до України зростаючий інтерес*, яка звучить як **зовнішня ініціатива, а не заслуга України**.

Опис дій в. путіна характеризується використанням конструкцій зі **стверджувальною модальністю** (*уже встиг, різко поставити на місце, запустити процес*), що підкреслює **ефективність і послідовність** його політики. Із іншого боку, **Україна фігурує як пасивний об'єкт міжнародної політики, що позбавляє її суб'єктності**. Також помітна синтаксична побудова речення з нагромадженням дій, приписаних в. путіну, яка створює ефект його **багатофункціональності та універсальної компетенції**, що **стилістично акцентує увагу реципієнта на перевазі росії**. Фокус зміщено на її **успіхи**, тоді як Україна залишається без акценту на власних досягненнях.

Важливим є і те, що конструкція *започаткувати успішний процес замирення колишньої бунтівної провінції* містить **евфемізм**, адже фактичні дії росії на Північному Кавказі були жорстокими і репресивними. Це **приховування насильницької суті дій росії** сприяє формуванню **позитивного сприйняття агресивної політики**. Подальше використання вислову *різко поставити на місце* також є прикладом **емоційно забарвленої лексики**, що натякає на твердість і безкомпромісність.

Фраза *процес реального економічного зростання* завершує **позитивний портрет росії**, підкреслюючи її стабільність, яку

контрастно не порівняно з Україною. У цьому випадку д. табачник створює **маніпулятивну ілюзію**, що лише завдяки **авторитарному** стилю керівництва можна досягти подібних результатів, що підсвідомо **дискредитує демократичні моделі управління**.

Отже, українська держава втратила й інтерес до обговорення питання членства (табачник, 2008, с. 7). У цьому реченні застосовано **логічну підміну**, адже висновок про втрату інтересу України поданий як факт, хоча це може бути суб'єктивним припущенням адресанта.

Саме в цей час і відбулася різка зміна політики Києва, після якої відносини у форматі Україна-НАТО почали все щільніше наповнюватися брехнею. Старт цій брехні дав Захід, але потім українські політики не просто зробили свій внесок, але далеко перевершили західних колег за масштабом і цинізмом брехні (табачник, 2008, с. 7). Уживання вислову *все щільніше наповнюватися брехнею* є прикладом **метафори**, яка створює уявлення про **систематичність і невідворотність негативних явищ**. Слово **цинізмом** підкреслює **оцінну** характеристику, що формує у читача негативне ставлення до політиків.

Випадково? Ні. Просто за допомогою “справи Гонгадзе” США, незадоволені пасивністю адміністрації Л. Кучми у “святій справі” приєднання до НАТО, намагалися змінити Президента України на свою слухняну маріонетку – тодішнього главу уряду В. Ющенка, якого самі ж привели на цю посаду (табачник, 2008, с. 9). У наведеному фрагменті наявне використання **риторичного запитання** (*Випадково?*), покликаного підтвердити твердження автора та спрямувати читача до **заздалегідь підготовленого висновку**. Це усуває можливість критичного осмислення інформації. Ужите словосполучення *свята справа* є прикладом **іронії**, яка ставить під сумнів щирість намірів США та НАТО, створюючи **негативне тло** для сприйняття їхніх дій. Фраза *слухняну маріонетку* є прикладом **дисфемізму**, який знижує статус В. А. Ющенка та нав’язує ідею його **повної залежності від зовнішніх актантів**. Таке формулювання не залишає простору для нейтрального сприйняття або альтернативного пояснення. Уживання виразу *самі ж*

привели на цю посаду має на меті підтвердити думку адресанта про зовнішній вплив на політичні процеси в Україні, хоча конкретних доказів у тексті не наведено. Подібний стиль викладу інформації спрямований на формування уявлення про **слабкість української ДЕРЖАВНОСТІ та залежність від зовнішніх сил**, реалізований через поєднання іронічних та негативно забарвлених висловів.

Майже одночасно розгорнулася і підтримувалася аж до кінця 2004 року друга дезінформаційна кампанія – “справа “Кольчуг” (табачник, 2008, с. 10). Термін дезінформаційна кампанія ужито для категоричного позначення подій як маніпулятивних і навмисно створених, що звертає увагу читача на **негативне** ставлення автора.

Такий вибір був зроблений не тільки тому, що ЄС на відміну від НАТО – не військова організація, а конфедеративна структура, створена процвітаючими в економічному сенсі країнами. Саме такий пріоритет більше відповідав образу “фінансиста-економіста-банкiera-професіонала”, зліпленого Ющенкові до виборів (табачник, 2008, с. 12). Фраза зліпленого Ющенкові до виборів є **метафорою**, яка завважає на **штучності створеного іміджу**. Автор акцентує увагу на маніпулятивному характері передвиборчої кампанії, натякаючи на зовнішній вплив через уживання лексеми зліпленого. Також застосування конструкції процвітаючими в економічному сенсі країнами створює позитивну оцінку ЄС і непрямо протиставляє його Україні, яка в тексті не має таких характеристик.

Ледве прийшовши до влади, Ющенко “забув” про Європейський Союз. Точніше – цей напрям, так само, як і роботу щодо вступу в СОТ, як такі, що вимагають певної кваліфікації, знань, простіше кажучи, необхідного інтелектуального рівня, він доручив урядовцям (табачник, 2008, с. 12). Уживання лапок у слові забув вказує на **іронію**, що виконує функцію **знецінення** політики В. А. Ющенка. Фраза як такі, що вимагають певної кваліфікації є прикладом **оцінної лексики**, яка формує **негативне** враження щодо його компетентності. Таким чином, д. табачник використовує підхід **персоналізації критики**, роблячи акцент на інтелектуальній **неспроможності** В. А. Ющенка.

Членство в НАТО забезпечить Україні встановлення довершеної демократії за західними зразками... (табачник, 2008, с. 14). У цій фразі вжито прийом **узагальнення**, оскільки автор натякає на **необґрунтованість** твердження. До того ж, акцент на *західних зразках* формує контраст із національними особливостями, підкреслюючи **зовнішнє нав'язування ідеалів**.

У тексті помітна **анафора**, яка реалізується через повторення на одній сторінці конструкції *Членство в НАТО...* (табачник, 2008, с. 14). Повторювана структура фраз привертає увагу читача до ключового поняття – *членство в НАТО*. Це сприяє підсвідомому закріпленню терміна у свідомості реципієнта як центральної теми, навколо якої вибудована аргументація. Анафора додає тексту ритмічності, що характерно для агітаційного або полемічного стилю, що дозволяє утримувати увагу реципієнта та створювати **ілюзію логічної впорядкованості аргументів**. У тексті відчутний контраст між обіцянками (наприклад, *членство скоротить витрати, членство забезпечить демократію*) і критикою цих тверджень, яку автор додає після кожного пункту. Подібна структура імплікує, що аргументи прихильників НАТО не витримують критики та є суперечливими. Регулярне повторення фрази *членство в НАТО...* виконує **функцію сугестивного впливу**, змушуючи реципієнта зосередитися на перерахованих проблемах і негативних наслідках, **формуючи негативне сприйняття ідеї вступу до НАТО**.

Але прибалти і не думають здійснити будь-які дії, спрямовані на подолання дискримінації за національною ознакою, залишаючись, попри це, членами НАТО з числа найактивніших (табачник, 2008, с. 18). У цьому реченні спостерігаємо **перекручування фактів через узагальнення**. Автор підкреслює **дискримінацію за національною ознакою** в Прибалтиці, не наводячи конкретних доказів. Також застосовано **риторичне протиставлення**, у якому підкреслено, що, попри подібну ситуацію, країни залишаються активними членами НАТО, натякаючи на **суперечність** між декларованими цінностями альянсу та реальними діями його членів.

Що стосується професіоналізму боєздатності НАТОвських збройних сил, то в серпні 2008 року весь світ спостерігав, як за

лічені години... розсипалися під ударами “застарілої” російської армії створені, озброєні і навчені за НАТОвськими стандартами збройні сили Грузії (табачник, 2008, с. 18). Тут використано **емоційно забарвлену лексику**, як-от: *розсипалися під ударами*, для створення **негативного враження** про боездатність збройних сил НАТО. Застосований **сарказм** у фразі “застарілої” російської армії, який виконує функцію контрасту між очікуваннями від стандартів НАТО і їх справжнім результатом. У тексті також є **підміна понять**: звинувачення у слабкості грузинських сил приписано НАТОвським стандартам, хоча це може бути результатом низки інших факторів.

Навіть не зазнаючи бойових втрат, європейці надовго на афганській землі не затримуються... (табачник, 2008, с. 18). Ця фраза містить **узагальнення і спрощення**, де д. табачник зводить складну ситуацію міжнародної військової присутності в Афганістані до бездіяльності європейських країн. У тексті підкреслена **пасивність європейців**, що контрастує з активною позицією американців, утворюючи **штучний поділ усередині НАТО**.

Блюзнірським є й “здивування” негативною реакцією Російської Федерації, яке демонструють українські атлантисти... (табачник, 2008, с. 19). Фраза *блюзнірським є “здивування”* є прикладом **оцінної лексики**, спрямованої на **дискредитацію українських політиків** через використання зневажливих висловів. Уживання лапок навколо слова *здивування* натякає на удаваність реакції, створюючи **іронічний ефект**.

Я вже не кажу про відверто неадекватне припущення, що хоружівсько-тернопільсько-трипільський “інтелектуал” Віктор Ющенко пізнав потаємну сутність блоку НАТО, а вихованець юридичного факультету Ленінградського університету, офіцер розвідки – еліти КДБ – Володимир Путін цього не збагнув (табачник, 2008, с. 19). У цьому уривку використано **іронію та сарказм**, які виявляються у фразах *відверто неадекватне припущення* та *хоружівсько-тернопільсько-трипільський “інтелектуал”*. Іронія тут спрямована на знецінення аргументів В. А. Ющенко, створюючи враження **абсурдності** його позиції. **Контрастування образів** реалізовано через детальний **позитивний опис** в. путіна (*вихованець юридичного факультету Ленінградського*

університету, офіцер розвідки – еліти КДБ), протиставлений **зневажливому** зображенню В. А. Ющенка. Це може формувати в реципієнта уявлення про **різницю в компетентності** двох лідерів.

Вислів *потаємна сутність блоку НАТО* є прикладом **оцінної лексики**, яка натякає на **надуманість** і **псевдоінтелектуальність** висловлювань В. А. Ющенка. Уживання лапок навколо слова *інтелектуал* підсилює **саркастичний** тон, ставлячи під сумнів цю характеристику. **Емоційний тиск через риторичне твердження** виявляється у фразі *а Володимир Путін цього не збагнув*, яка апелює до **очевидності** думки автора і виключає можливість альтернативної інтерпретації. Наведений фрагмент демонструє **навмисну персоналізацію критики**, спрямовану на **дискредитацію** В. А. Ющенка через підкреслення його нібито інтелектуальної **меншовартості**, реалізоване за допомогою **сарказму**, **іронії** та **контрасту** з **позитивним** баченням фігури в. путіна.

Неспроможні й докори на адресу Москви щодо втручання у внутрішні справи України... (табачник, 2008, с. 19–20). Тут автор використовує **категоричне заперечення** (*неспроможні*) без підкріплення конкретними фактами, що сприяє створенню **упередженої думки** про несправедливість звинувачень на адресу росії. У тексті простежуємо **легітимізацію дій росії**, де її позиція подана як розсудлива і обґрунтована, на відміну від дій української влади.

Якщо вже хто і втручається у внутрішні справи України в НАТОвському питанні, то це США (табачник, 2008, с. 20). Фраза містить **перенесення відповідальності**, коли звинувачення в зовнішньому втручанні переводять на США, зміщуючи увагу з дій інших сторін конфлікту.

Територіальна цілісність України в існуючих межах була визнана Росією задовго до виникнення навіть питання про членство Києва у НАТО... (табачник, 2008, с. 22). Фраза є прикладом **апеляції до минулого** з метою створення **враження про стабільність і благонаміреність росії**. Використання вислову *задовго до виникнення...* підкреслює **послідовність** її політики, на противагу українській, яка у тексті подана як **суперечлива**.

Крім того, членство в НАТО передбачає обов'язкове приєднання до колективного ядерного планування в рамках так званого розширеного ядерного стримування НАТО. Члени альянсу, як це записано в параграфах 62 і 63 його Стратегічної концепції, повинні визнавати фундаментальну роль ядерної зброї в забезпеченні загальної безпеки і брати участь у розподілі ядерних ролей. Фактично за рішенням НАТО на території України може бути розміщена чужа ядерна зброя. Разом з тим підлітний час ракет середньої дальності з території України до Москви і Санкт-Петербурга обчислюється в межах 5–7 хвилин. Європейська частина росії виявляється беззахисною перед раптовим ядерним ударом (табачник, 2008, с. 24). Цей уривок побудований із використанням **апеляції до СТРАХУ**, реалізованого через опис потенційних **загроз** для росії у випадку розміщення ядерної зброї на території України. Конкретні часові показники (5–7 хвилин) створюють **ілюзію точності й об'єктивності**, хоча д. табачник не наводить доказів, котрі би підтверджували такі відомості. **Узагальнення** щодо чужої ядерної зброї натякає на втрату суверенітету України, посилюючи **негативне сприйняття членства в НАТО**.

Пригадаємо, як **прореагували США** на розміщення радянських ракет на Кубі. Вони почали готувати вторгнення на острів з метою їх знищення, навіть незважаючи на загрозу світової війни... (табачник, 2008, с. 24). У наведеному фрагменті застосовано **історичну аналогію**, яка має на меті провести паралель між Карибською кризою та можливими діями росії щодо України. Це викликає асоціацію з **НЕБЕЗПЕКОЮ глобального конфлікту**, тим самим формуючи **негативне ставлення до вступу України до НАТО**. Вислів *пістолет уже приставлений до скроні* є **метафоричною гіперболізацією**, котра посилює **емоційний вплив на читача**.

Якщо Росія **прореагує** на початок процедури вступу України до НАТО так само, як США на радянські ракети на Кубі, українська державність зникне так само швидко і несподівано, як і з'явилася (табачник, 2008, с. 24–25). Фраза українська державність зникне так само швидко і несподівано, як і з'явилася є прикладом **знецінення державного статусу України**, поданого

як **випадкове й нестійке** явище. Цей вислів концептуалізує **маніпулятивне** середовище, у якому Україна не має тривалих історичних та політичних підстав для свого існування.

Підкреслюю: вступ до НАТО несе загрозу не територіальній цілісності України, а власне існуванню Української держави, а у разі початку ядерного конфлікту – й існуванню народу України (табачник, 2008, с. 25). Дієслово *підкреслюю* у цьому контексті є прикладом **емфатичної конструкції**, яка підсилює **значущість** наступного твердження, створюючи враження **авторитетності** та **непорушності** слів автора. Воно слугує інструментом **суб'єктивної модальності**, оскільки формує у читача відчуття, начебто авторові відома **важлива** інформація. Уживання цього слова наголошує на особистій участі автора в донесенні думки, апелюючи до **довіри** реципієнта. Такий стиль характерний для **маніпулятивних** текстів, де аргументація ґрунтована не на фактах, а на створенні **впевненого й авторитетного** тону. Цей уривок також демонструє **категоричність** у припущеннях, що вступ до НАТО поставить під загрозу існування не лише держави, а й народу України. Використання фрази *існуванню народу України* виконує функцію **апеляції до емоцій**, спрямовану викликати СТРАХ.

Західна Європа, залежна від безперервних постачань російських енергоносіїв, не бажала тягати каштани з вогню для США... (табачник, 2008, с. 30). Фраза *тягати каштани з вогню* є прикладом **метафоризації**, що додає образності тексту, але водночас має **маніпулятивний** характер, надаючи думці **емоційного забарвлення**. **Гіперболізація залежності Західної Європи від російських енергоносіїв** формує уявлення про її **слабкість** та **залежність** від росії, на відміну від США, які нібито лише маніпулюють європейськими партнерами.

Навряд чи США планували ядерний напад на Росію. Скоріше вони бажали без війни отримати стратегічні переваги... (табачник, 2008, 31). Використання конструкції *Скоріше вони бажали...* демонструє **припущення, подане як факт, без надання доказів**. Цей прийом спрямований на створення у читача враження прихованих мотивів США, які нібито загрожують росії.

Не випадково саме зараз українські атлантисти особливо активізувалися, намагаючись заскочити в останній вагон НАТОвського потягу, що вже відходить... (табачник, 2008, с. 35). Уживання вислову *заскочити в останній вагон* є прикладом **знецінення** дій прихильників НАТО в Україні, що формує враження їхньої **поспішності, паніки та недалекоглядності. Метафоричність опису НАТО як “потягу”** підсилює **негативне** сприйняття, акцентуючи увагу на **невідворотності поразки** цих зусиль.

По-перше, з партнера росії, хай ненадійного, нас би перетворили на ціль для її ядерних ракет... (табачник, 2008, с. 35). Ця частина демонструє **апеляцію до СТРАХУ**, реалізовану через образ потенційної ядерної загрози. Іменник *ціль* у цьому контексті має яскраво **емоційне забарвлення**, що слугує тригером для нагнітання **ТРИВОЖНОСТІ** і формування уявлення про **ЗАГРОЗУ** для України.

У несамовитому бажанні обдурити і насильно втягти український народ до військово-політичного блоку НАТО... (табачник, 2008, с. 37). Фраза *несамовите бажання* є прикладом **гіперболізації**, яка емоційно підкреслює **зневажливе** ставлення до дій прихильників НАТО. Уживання висловів *обдурити* та *насильно втягти* натякає на **маніпуляції** та **примус**, які нібито застосовані до українського народу.

Отже, використані мовні прийоми у публікації д. табачника “Україна в НАТО чи НАТО в Україні: Велика брехня про пріоритети державної безпеки” сприяють формуванню у читача категоричного ставлення до порушених у тексті питань. Підкреслюючи **СЛАБКІСТЬ** опонентів та перебільшуючи успіхи альтернативних моделей, автор створює маніпулятивне середовище, де критичне мислення замінює емоційною реакцією. Це призводить до формування стереотипного бачення, яке не залишає місця для об’єктивного аналізу чи альтернативної думки.

Дискусія і висновки

Унаслідок лінгвокогнітивного та дискурсивно-прагматичного аналізу чотирьох текстів в. медведчука, в. януковича та д. табачника загальним обсягом понад 90 000 слововживань,

було виявлено системне й цілеспрямоване застосування маніпулятивних стратегій. Усі тексти досліджуваних авторів демонструють високу міру риторичної насиченості. Так, у середньому кожен текст містить 80–100 релевантних мовних одиниць, що належать до категорій сугестії, дихотомізації, апеляції до СТРАХУ, емоційного фреймування та легітимізації через абстрактні номінації.

Найчастотнішими прийомами маніпуляції виявилися: емоційне маркування (42 приклади), гіперболізація (37 прикладів), апеляція до історичної травми (28 прикладів), дисфемізація політичних опонентів (26 прикладів), створення фальшивих дихотомій (25 прикладів), а також використання нормативних тверджень без емпіричного обґрунтування (24 випадки). Значною мірою тексти сформовані за принципом риторичного нав'язування, тобто твердження подані як безальтернативні, з позиції об'єктивності та без належної аргументації. Часте використання риторичних запитань (загалом зафіксовано 48 прикладів) слугує інструментом для посилення емоційного тиску й водночас уникнення відповідальності за висловлені позиції.

У межах дискусії важливо підкреслити, що ідеологічний дискурс авторів не лише відображав антиукраїнські політичні настрої тих історичних періодів, а й мав на меті конструювання концептуальної картини світу, у якій опозиційна думка маргіналізована, а підтримка певного ідеологічного напрямку виглядала єдиною можливою. Ці спостереження дозволяють трактувати згадані тексти як елементи інформаційного підготування до подальшої агресії з боку росії, що надає дослідженню не лише академічного, а й безпосереднього практичного значення в контексті сучасної інформаційної безпеки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Digital Forensic Research Lab (2024). *Russian disinformation operations targeting Ukraine: 2023–2024 overview*. Atlantic Council. <https://salo.li/b1a02e1>

Helmus, T. C., & Holynska, K. (2024). *How Russia manipulates public opinion: Propaganda, narratives, and disinformation ecosystems*. RAND Corporation. <https://salo.li/Aea333a>

Polskie Radio (2022). *Кремль витрачає 1,5 мільярда доларів на рік на пропаганду та дезінформацію*. PolskieRadio.pl. <https://www.polskieradio.pl/398/7856/artykul/3018112>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Медведчук, В. (1999). *Україна: актуальні питання розвитку суспільства, держави і права*. Інтерпрес ЛТД.

Табачник, Д. (2008). *Україна в НАТО чи НАТО в Україні: Велика брехня про пріоритети державної безпеки*. Бізнесполіграф.

Янукович, В. (2007). *...І рік при владі*. Видавничий Дім Дмитра Бураго.

REFERENCES

Digital Forensic Research Lab (2024). *Russian disinformation operations targeting Ukraine: 2023–2024 overview*. Atlantic Council. <https://sal0.li/b1a02e1>

Helmus, T. C., & Holynska, K. (2024). *How Russia manipulates public opinion: Propaganda, narratives, and disinformation ecosystems*. RAND Corporation. <https://sal0.li/Aea333a>

Polskie Radio (2022). *Kremlin spends \$1.5 billion a year on propaganda and disinformation*. PolskieRadio.pl. [in Ukrainian]. <https://www.polskieradio.pl/398/7856/artykul/3018112>

Отримано редакцією журналу / Received: 06.06.25

Прорецензовано / Revised: 23.06.25

Схвалено до друку / Accepted: 25.06.25

Taras HOLOTA, PhD Student

ORCID ID: 0009-0009-4767-0937

e-mail: taras.holota@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Kyiv, Ukraine

TEXTS THAT PREPARED AGGRESSION: MANIPULATIVE STRATEGIES OF UKRAINE'S ENEMIES

Background. Over the past decades, the Ukrainian information space has been actively shaped by texts of political figures who employed linguistic tools of covert influence to transform public consciousness. Of particular importance are the publications of viktor medvedchuk, viktor yanukovych, and dmytro tabachnyk, written between 1999 and 2008, as they formed the ideological foundation for the development

of anti-Ukrainian narratives later used during Russia's information aggression against Ukraine.

Methods. The selected material includes four public texts: “Ukraine: Topical Issues of the Development of Society, State, and Law” (1999) by viktor medvedchuk, “...And a Year in Power” (2007) by viktor yanukovych, and “Ukraine in NATO or NATO in Ukraine” (2008) by dmytro tabachnyk. The study applies a linguocognitive analysis, discourse-pragmatic approach, and qualitative content analysis to identify typical strategies of linguistic manipulation.

Results. The research reveals a systematic use of suggestive techniques, emotional framing, appeals to historical trauma, fear, and the construction of an external enemy. The texts feature metaphorization, dichotomies, overgeneralizations, rhetorical questions, appeals to authority, normative assertions, dysphemisms toward opponents, and the glorification of certain political alliances and concepts. The discourse aims to generate a sense of non-alternative interpretations, weaken critical thinking, and promote specific ideological directions. A typical strategy involves legitimizing views through expressions of objectivity and abstract designations. In several instances, the authors construct artificially framed realities that distort perceptions of socio-political processes.

Conclusions. The analyzed publications demonstrate persistent patterns of informational influence, which, operating long before russia's open aggression, served a preparatory function for the acceptance of hostile narratives. The findings confirm the necessity of further investigation into internal sources of information-based destabilization and the development of tools for detecting manipulative linguistic strategies in public discourse.

Key words: linguistic manipulation in printed texts, language tools of manipulation, verbalization of fear.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.